

Handleiding
voor leden van schoolraden,
leerlingenraden, ouderraden
en pedagogische raden

onderwijs van de
Vlaamse Gemeenschap

Inhoudstafel

Inleiding	2
Hoofdstuk 1.....	3
1.1 Wat? Samen school maken.....	4
1.1.1. Informele participatie	4
1.1.2. Formele participatie	4
1.2 Waarom? Drie soorten argumenten voor participatie op school	4
1.2.1. Wederzijds respect	5
1.2.2. Gezamenlijke verantwoordelijkheid voor leren en ontwikkeling	5
1.2.3. Efficiënt schoolbeleid	5
1.3 Hoe? Wederzijds respect ontwikkelen, efficiënt communiceren	6
1.3.1. Niet gemakkelijk.....	6
1.3.2. Zingeving, communicatie en organisatie	6
1.3.3. Participatief leiderschap.....	6
1.3.4. Voorbeelden.....	7
1.4 Besluit	8
Hoofdstuk 2.....	9
2.1 De schoolraad.....	10
2.2 Schoolraad en leerlingenparticipatie	11
2.2.1. Wat zegt de decreetgever?.....	11
2.2.2. Leerlingen zijn deskundig	11
2.2.3. Formele participatie	11
2.2.4. Leerlingenparticipatie ondersteunen.....	11
2.2.5. Vlaamse Scholierenkoepel	12
2.2.6. Leerlingen en de schoolraad	13
2.3 Schoolraad en ouderparticipatie	14
2.3.1. Wat zegt de decreetgever?.....	14
2.3.2. Ouders op school.....	14
2.3.3. Informele participatie	14
2.3.4. Formele participatie	15
2.3.5. Ouders in de schoolraad.....	15
2.3.6. Steun vanuit GO! ouders	15
2.4 Schoolraad en personeelsparticipatie	16
Hoofdstuk 3.....	17
3.1 Advies aan de directeur	18
3.1.1. De algemene organisatie van de school	18
3.1.2. De werving van leerlingen of cursisten	18
3.1.3. De organisatie van extramuros en parascolaire activiteiten	19
3.1.4. Het schoolbudget	20
3.1.5. Het schoolwerkplan.....	20
3.1 Advies aan de raad van bestuur en de algemeen directeur	22
3.1.1. De toewijzing van het mandaat van directeur.....	22
3.1.2. De programmatie van het studieaanbod	22
3.1.3. De schoolinfrastructuur	23
3.1.4. De organisatie van het leerlingenvervoer	23
3.2 Overleg met de directeur	24
3.2.1. Het vastleggen van de criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket.....	24
3.2.2. De organisatie van de niet-lesgebonden opdrachten	24
3.2.3. Welzijn en veiligheid op de school.....	24
3.2.4. Schoolreglement (centrumreglement DBSO)	25
Hoofdstuk 4.....	26
4.1 Verklarende begrippenlijst	27
4.2 Lijst met veel gebruikte afkortingen	29

Inleiding

Het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap draagt participatie hoog in het vaandel. Het Bijzonder decreet betreffende het gemeenschapsonderwijs voorziet dan ook in de oprichting van participatieve structuren, in het bijzonder een schoolraad, zodat participatie en inspraak van en voor alle betrokkenen in het schoolgebeuren gegarandeerd wordt. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen, ouders, personeelsleden, directies en andere partners samen school maken. Om alle betrokkenen hierover optimaal te informeren en te sensibiliseren, werd deze handleiding opgesteld.

In het eerste hoofdstuk wordt er beschreven vanuit welke visie het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap 'participatie' benadert. Deze participatiegedachte wordt uitdrukkelijk vertaald in het Pedagogisch Project van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap. Leerlingen, ouders, leerkrachten, directies en andere betrokkenen kunnen zowel op een formele als een informele manier betrokken worden bij het reilen en zeilen op school. Dit hoofdstuk is een betoog voor het belang en de noodzakelijkheid van participatie vanuit alle geledingen.

In hoofdstuk 2 wordt duidelijk wat een schoolraad eigenlijk is. De schoolraad kan het ultieme overlegplatform op school vormen maar ook via andere participatiestructuren kan inspraak en betrokkenheid van leerlingen, ouders en personeel afzonderlijk gegarandeerd worden. Er wordt verduidelijkt dat participatie het bestaan van regels niet uitsluit maar integendeel kan zorgen voor goede regels die in overleg zijn ontstaan en waar iedereen achter staat. Een vlotte en duidelijke communicatie tussen alle betrokkenen is dan ook een fundamentele schakel om participatie op school te doen slagen.

Het derde hoofdstuk gaat dieper in op de bevoegdheden van de schoolraad. Een aantal bevoegdheden van de schoolraad worden benaderd vanuit suggestieve vragen. Dit heeft als doel om binnen de eigen school antwoorden te zoeken en overleg uit te lokken. Bepaalde materies waarover de schoolraad advies moet geven of overleg moet plegen, werden wegens hun specificiteit dieper uitgewerkt. Het laatste hoofdstuk verduidelijkt enkele specifieke begrippen en afkortingen die worden gehanteerd in het 'onderwijsjargon'.

Het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap gaat ervan uit dat leerlingen, ouders, personeelsleden, directies en andere partners geen tegengestelde belangen hebben maar wel uiteenlopende competenties, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Ze bewegen zich allemaal op hetzelfde terrein. Het is dan ook een uitdaging om dit terrein zoveel mogelijk te beheren zonder daarbij afbreuk te doen aan de ultieme bevoegdheden en verantwoordelijkheden. In dit opzicht staan inspraak, betrokkenheid en discipline elkaar niet in de weg. Wij hopen met deze handleiding een hulpmiddel aan te reiken aan allen die deze uitdaging willen aangaan.

Hoofdstuk 1

Visie

Participatie: wat, waarom en hoe?

Om van de schoolraad een levend overlegorgaan te maken

1.1 Wat? Samen school maken

Met participatie bedoelen we *betrokkenheid* in de ruimste zin: directie, personeel, ouders, leerlingen of cursisten en andere partners die kunnen meepraten, mee de richting bepalen, samen plannen, oplossingen zoeken en dingen doen. *Samen school maken*.

1.1.1. Informele participatie

Daarmee bedoelen we in de dagelijkse omgang naar elkaar luisteren en met elkaar rekening houden: een leraar kaart bij de directeur een probleem aan in verband met ambtsbevoegdheden, een juf en een ouder praten aan de schoolpoort, de directrice vraagt een leerling op de speelplaats waarom hij weent, leerlingen vragen hun leraar een toets uit te stellen, een bankdirecteur geeft de directeur een tip voor de geïntegreerde proef.

Samengevat gaat het over *een houding, een sfeer*: vragen durven stellen, opkomen voor jezelf, openstaan voor elkaars ideeën, wensen en problemen.

1.1.2. Formele participatie

Die is georganiseerd volgens vaste (al dan niet wettelijke) regels. De schoolraad, de ouderraad, pedagogische raad, leerlingenraad, de centrumraad binnen het deeltijds beroepssecundair onderwijs, het basiscomité en het tussencomité hebben een afgelijnde bevoegdheid, een reglement, worden op bepaalde tijdstippen verkozen of aangewezen, hebben een voorzitter en een secretaris, stellen een agenda op, formuleren adviezen en maken een verslag.

Andere vormen en instrumenten van formele participatie zijn bijvoorbeeld: vakgroepen, werkgroepen (leerlingenbegeleiding, drugspreventie...), kringgesprek, forum, kinderpaleis, klankbordgroep, vertrouwensleerkrachten of -leerlingen, enquête, ideeënbus, prikbord, schoolkrant, radio, website.

Samengevat gaat het over *structuren, instrumenten en procedures*.

Formele en informele participatie versterken elkaar. Formaliteiten en structuren zijn geen doel op zich, maar hulpmiddelen om efficiënt te werken. Ze bieden bepaalde minimale garanties voor de rechten van de betrokkenen. Omgekeerd maken goede persoonlijke relaties formele momenten aangenamer en nuttiger.

1.2 Waarom? Drie soorten argumenten voor participatie op school

Het Pedagogisch Project van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap steunt op het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en weerspiegelt een mens-, kind- en maatschappijvisie, een visie op leren en opvoeding en een visie op organisatie. Vanuit die drie invalshoeken onderscheiden we drie soorten argumenten voor de participatie van alle betrokkenen.

1.2.1. Wederzijds respect

Alle partners in en rond de school hebben elkaar nodig.

De directeur is verantwoordelijk voor de school. Hij leidt en beheert ze. Hij is daarbij gebonden aan wettelijke voorschriften en materiële en financiële beperkingen.

Leerlingen of cursisten brengen veel tijd door op school. Ze moeten zich er goed voelen en hun schooltijd actief mee invullen en zin geven.

Ouders zijn de eerste verantwoordelijken voor de opvoeding van hun kinderen. Ze zijn bekommerd om hun veiligheid, gezondheid, geluk en toekomst. Ze verwachten veel van de school. Ze leveren vaak een creatieve bijdrage aan het onderwijs en het schoolleven.

Het personeel heeft recht op aangename en stimulerende werkomstandigheden en om een persoonlijke inbreng te hebben in het reilen en zeilen van de school. Leraren zijn experts in hun vakken of leergebieden en in pedagogisch-didactische methodes. Ze zijn dag in dag uit bij de leerlingen of cursisten. Ze kunnen een onschatbare bijdrage aan het schoolbeleid leveren.

Andere partners zijn nauw betrokken bij de opvoeding, ontwikkeling en het welzijn van de leerlingen en ook hun mening is waardevol: het CLB en andere sociale diensten, jeugdwerk, jeugdbeweging, (stage)bedrijven...

1.2.2. Gezamenlijke verantwoordelijkheid voor leren en ontwikkeling

Leren is meer dan het overdragen van 'schoolse' kennis (lezen, schrijven, rekenen...) door leraren op leerlingen of cursisten. Het gaat om de ontwikkeling van de totale persoonlijkheid. Alle betrokkenen hebben daarin een actieve inbreng.

Ouders, leraren, leerlingen of cursisten en andere partners zijn samen verantwoordelijk, elk met hun eigen inbreng, deskundigheid en beperkingen.

Tal van scholen slagen er thans in om op voortreffelijke wijze 'onderwijs op maat van elk kind' te bieden.

Wanneer leerkrachten zich aanpassen aan de mogelijkheden van hun leerlingen, bieden zij wat men noemt adaptief onderwijs. Maar het is lang niet zo duidelijk wie zich aanpast aan wie en hoe precies tot uiting komt dat leerlingen zich werkelijk actief bij hun eigen leerproces betrokken voelen.

Scholen die deze problematiek opmerkten, gooien het over een andere boeg en bieden interactief onderwijs. Dit houdt in dat leerlingen leren in een omgeving die authentiek, sociaal en strategisch leren bevordert, die aanzet tot zelfstandigheid en uitgaat van de behoeften en mogelijkheden van de leerlingen. Maar wat zo bijzonder is in dit model, is dat leerkrachten én leerlingen met en van elkaar leren in een interactieve, 'participatieve' omgeving.

We kunnen ook maar democratische waarden en vaardigheden bijbrengen door die in de leer- en leefgemeenschap actief toe te passen. Kennis en vaardigheden moeten afgestemd zijn op de mogelijkheden, talenten, voorkeuren en verwachtingen van elke leerling.

1.2.3. Efficiënt schoolbeleid

Elke organisatie rendeert beter als iedereen bij het beleid betrokken is. De participanten worden dan mede-eigenaar van het project. Vernieuwingen die breed gedragen zijn worden loyaal en consequent toegepast.

1.3 Hoe? Wederzijds respect ontwikkelen, efficiënt communiceren

1.3.1. Niet gemakkelijk

Participatie lijkt moeilijker dan autoritair besturen. Overleg wordt soms eindeloos gepraat zonder uitkomst.

Gelijkwaardigheid en wederzijds respect klinken vanzelfsprekend maar in de praktijk valt dat soms tegen. Geregeld duiken moeilijkheden en conflicten op. Leerlingen, leraren en ouders vinden vaak dat de directeur geen rekening met hen houdt. We horen directeurs klagen dat ze niet efficiënt kunnen besturen doordat ze verplicht zijn tot onderhandelen en overleg met de vakbonden. Leerkrachten vinden soms dat ouders zich bemoeien met dingen waarvoor ze niet bevoegd zijn. Soms komt het tot gerechtelijke procedures, bijvoorbeeld over een beslissing van de klassenraad.

1.3.2. Zingeving, communicatie en organisatie

Respect komt niet vanzelf, je moet het doelbewust kweken.

- Participanten moeten elkaar eerst en vooral voldoende kennen, van elkaar weten *waarom ze meedoen*, welke idealen, mogelijkheden, wensen en bekommernissen ze hebben. Dat noemen we *zingeving*. Respect voor elkaars zingeving kun je bevorderen door bijvoorbeeld samen te leren, toneelspelen, sporten, klussen, koken, feesten, enzovoort;
- Je moet zichtbare resultaten boeken. Elke vergadering moet leiden tot concrete afspraken en beslissingen;
- Participanten moeten inzicht hebben in hun eigen bevoegdheid: waarover ze al dan niet mee kunnen overleggen, onderhandelen of beslissen;
- Participatie moet goed georganiseerd zijn. Iedereen moet beknopte en begrijpelijke informatie hebben over de te bespreken onderwerpen. De uitnodigingen moeten hartelijk zijn, de verslagen duidelijk. Je kan affiches, een prikbord, een schoolkrant of een website gebruiken om iedereen te informeren. Niet iedereen gaat even vlot om met geschreven teksten. Een gesprek kan wonderen doen. Vergaderingen mogen niet te lang duren. Ze moeten prettig zijn.

1.3.3. Participatief leiderschap

De directeur heeft de verantwoordelijkheid over pedagogische en beheerstaken en neemt daarbij de meeste eindbeslissingen. Hij is een onderwijsprofessional, gespecialiseerd in het leiden van een team en het beheer over zijn instelling. Hij is daarbij gebonden aan wettelijke voorschriften en materiële beperkingen (geld, gebouwen, uitrusting).

De genoemde decreten gaan er ook van uit dat het leiderschap van de directeur 'participatief' is. Hij erkent de deskundigheid van de andere betrokkenen. Bij zijn beslissingen laat hij zich inspireren door hun wensen, ideeën en bekommernissen.

Om participatief leiderschap te realiseren leggen de genoemde decreten de organisatie van *advies- en overlegorganen* op: schoolraad, ouderraad, leerlingenraad, pedagogische raad. Andere wettelijke participatieorganen zijn het basiscomité en het tussencomité (overleg met de vakbonden).

Vanuit dit perspectief van participatief leiderschap willen we de schoolraad en de geledingsraden (leerlingenraden, ouderraden en pedagogische raden) helpen om een optimale inbreng te hebben in het schoolbeleid.

1.3.4. Voorbeelden

We bespreken twee thema's die aan bod kunnen komen in een schoolraad, leerlingenraad, ouderraad of pedagogische raad. Wat verwachten de verschillende partners? Welke verantwoordelijkheid draagt de directeur? Wat kunnen de participanten inbrengen?

Voorbeeld 1: de organisatie van een geïntegreerde werkperiode (GWP) of kunstproject...

Wat vinden de verschillende partners belangrijk?

Directie en leraren leggen misschien meer de nadruk op leren, ouders op veiligheid en betaalbaarheid, leerlingen op leuke activiteiten en samenzijn met leeftijdsgenoten buiten de school. Leraren willen duidelijkheid over hun burgerlijke aansprakelijkheid en over hoeveel werktijd ze investeren. De participanten moeten elkaars verwachtingen kennen om *gezamenlijke doelen en inhoud* te kunnen kiezen.

Rol van de directeur

Wat moet de directeur zeker in eigen handen houden, d.w.z. 'autoritair' bewaken?

- De *waarden* van zijn pedagogisch project: ontwikkeling van de totale persoonlijkheid, gelijkwaardigheid, gelijke kansen...;
- Minimale pedagogische doelstellingen (eindtermen...);
- Allerlei wettelijke voorschriften i.v.m. veiligheid, rechten van personeel...

Hij kan daarnaast nog andere dingen zelf beslissen (bijvoorbeeld over de datum, de bestemming, de (maximale) kostprijs) om praktische redenen of vanuit zijn persoonlijke voorkeur.

Uiterst belangrijk is natuurlijk dat hij de participanten grondig *informeert* over het wat en waarom van zijn beslissingen.

Adviseren, overleggen, samen ondernemen...

Alle partners kunnen dit project mee invullen. De ouders kunnen bijvoorbeeld via de ouderraad adviseren of overleggen over de kostprijs en de bestemming. Directie en leraren kunnen samen de concrete pedagogische doelstellingen vastleggen; leraren en leerlingen kunnen een dagindeling, (sommige) activiteiten, gedragsregels en menu's uitwerken. Een aangepast voorstel kan de directeur dan voorleggen aan het basiscomité.

Leerlingen of ouders kunnen zelfstandig activiteiten organiseren om geld in het laatje te brengen. Zo nodig kan de directeur of de econoom dit begeleiden. Er zijn heel wat leerlingraden die relatief zelfstandig een som geld beheren.

Opgelet: de directeur blijft in de meeste gevallen totaal verantwoordelijk, zeker als het om minderjarigen gaat. Het gaat hier dus letterlijk over 'uit handen geven'. Daarvoor zijn moed en vertrouwen nodig.

Voorbeeld 2: omgaan met probleemgedrag (pesten, spijbelen, vandalisme, drugs...)

Wat vinden de verschillende partners belangrijk?

Alle partners (behalve eventueel een kleine kern van 'criminele elementen'!) vinden baat bij een aangename, constructieve en veilige sfeer.

Maar oplossingen brengen extra werk mee voor het *personeel*: bijkomend toezicht, vergaderingen, administratie, overleg met het CLB, huisbezoeken...

Personeelsleden hebben recht op een redelijke taakbelasting, voldoende ruimte

voor hun privé-leven, veiligheid, rechtszekerheid, een rechtvaardige verdeling van het extra werk en eventueel beschikbare 'klasvrije' uren...

Ouders en *schoolteam* verwachten soms van elkaar dingen die ze niet kunnen waarmaken.

Leerlingen aanvaarden regels en sancties (ze zijn soms strenger dan volwassenen!) maar staan op rechtvaardigheid en consequentie. Ze willen kunnen tonen dat ze bij een bepaalde 'subcultuur' horen. Leerlingen kunnen ook normen hebben die onaanvaardbaar zijn voor directie en leerkrachten (bijvoorbeeld over roken, softdrugs, piercings...)

Rol van de directeur

De directeur is onder meer verantwoordelijk voor het handhaven van de regels in verband met de leerplicht en het respect voor de burgerrechten en de strafwet.

Adviseren, meebeslissen, samen ondernemen...

De directeur kan het probleem voorleggen aan de ouderraad, de leerlingenraad en de pedagogische raad en hun advies vragen. Hij kan ook externen inschakelen: CLB, politie, Comité voor Bijzondere Jeugdzorg... Op basis van die adviezen kan hij een ontwerp van aanpak voorleggen aan de schoolraad en ook diens advies vragen. Een aangepast voorstel kan hij dan voorleggen aan het basiscomité.

1.4 Besluit

Participatie heeft voor alle betrokkenen een meerwaarde maar ze moet deskundig worden georganiseerd en instandgehouden. Alle partners moeten eerbied hebben voor elkaars eigenheid, wensen en verwachtingen en inzicht in hun eigen bevoegdheid en verantwoordelijkheid. De school moet tijd maken voor participatie, vorming en studie opzetten en voorzien in administratieve, materiële, financiële en morele ondersteuning.

Hoofdstuk 2

De schoolraad en zijn geledingen

2.1 De schoolraad

Een schoolraad verstrekt over sommige zaken adviezen aan de directeur van de school, aan de algemeen directeur en aan de raad van bestuur van de scholengroep. De schoolraad heeft ook recht op overleg met de directeur over een aantal materies. Wij gaan hier in Hoofdstuk 3 verder op in.

Een *advies* is een document waarin de schoolraad zijn niet-bindend standpunt geeft aan de directeur, de raad van bestuur of de algemeen directeur. De schoolraad doet dit hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de directeur, de raad van bestuur of de algemeen directeur.

Een *overleg* is een interactief gebeuren tussen de schoolraad (of een door de schoolraad gemandateerde afvaardiging) en de directeur. Als het overleg plaatsvindt tijdens een vergadering van de schoolraad, wordt het resultaat ervan in de notulen vermeld. Wordt het overleg door een afvaardiging gepleegd, dan maakt men hiervan een apart verslag dat bij de volgende vergadering aan de schoolraad voorgelegd wordt.

De schoolraad moet advies uitbrengen of overleg plegen vooraleer de schoolleiding en de vakbonden via de syndicale onderhandelingen eventuele verbintenissen aangaan.

Het volgende traject is aangewezen:

- principebeslissing door het bevoegde bestuursorgaan;
- advies door of overleg in schoolraad;
- syndicale onderhandelingen;
- eindbeslissing door het bevoegde bestuursorgaan; indien met de vakbonden een protocol van akkoord werd gesloten, moet het bestuursorgaan dit akkoord respecteren.

De schoolraad heeft ook een *recht op informatie*.

Een aantal aspecten daarvan zijn door het bijzonder decreet vastgelegd. De schoolraad heeft bijvoorbeeld het recht om informatie te vragen over beslissingen van de directeur en van de bestuursorganen van de scholengroep die het schoolleven beïnvloeden. De bestuursorganen van de scholengroep moeten de vraag om informatie van de schoolraad binnen een redelijke termijn beantwoorden. Een aantal andere aspecten regelt de schoolraad zelf in zijn huishoudelijk reglement.

De schoolraad is zelf bevoegd voor het opstellen en aanpassen van zijn huishoudelijk reglement. De administratie werkte hiervoor een model uit dat u kan vinden op de portaalsite.

De schoolraad verkiest zijn voorzitter en ondervoorzitter. In het secundair onderwijs en in het basisonderwijs bepaalt de schoolraad de wijze waarop de leerlingen worden betrokken bij de werking van de schoolraad. Schoolraden van hetzelfde onderwijsniveau, die in eenzelfde omgeving gevestigd zijn, kunnen beslissen om één schoolraad te vormen of te blijven vormen. De modaliteiten hierover vindt u terug op de portaalsite.

2.2 Schoolraad en leerlingenparticipatie

2.2.1. Wat zegt de decreetgever?

Volgens het Bijzonder decreet betreffende het gemeenschapsonderwijs bepaalt de schoolraad de wijze waarop de leerlingen van het secundair onderwijs worden betrokken bij de werking van de schoolraad. Hij kan daartoe een leerlingenraad oprichten.

Het Decreet betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad van 2 april 2004 (verder participatiedecreet) bepaalt dat in elke secundaire school een leerlingenraad wordt opgericht. Deze verplichting vervalt wanneer het schoolreglement de betrokkenheid van leerlingen bij het schoolbeleid op een andere wijze waarborgt en als minder dan tien procent van de leerlingen om de oprichting van een leerlingenraad verzoekt. De leden van de leerlingenraad worden verkozen door en onder de leerlingen.

Ook in elke lagere school kan een leerlingenraad opgericht worden. De oprichting is verplicht wanneer ten minste tien procent van de elf- tot dertienjarige leerlingen erom vraagt. Het schoolreglement bepaalt hoe een leerlingenraad in het lager onderwijs wordt samengesteld.

De leerlingenraad is verplicht tot informatie en communicatie over zijn activiteiten en standpunten bij alle leerlingen. De leerlingenraad wordt om de vier jaar opnieuw samengesteld. De leerlingen in de leerlingenraad beëindigen van rechtswege hun mandaat wanneer ze de school verlaten hebben, tenzij de leerlingenraad anders beslist.

2.2.2. Leerlingen zijn deskundig

We beschouwen kinderen en jongeren als volwaardige medemensen. We nemen hen ernstig. Ze moeten hun leer- en leeftijd op school mee zin geven en invullen. Hun deskundigheid is onmisbaar. Om die deskundigheid aan te spreken moeten we bewust een open sfeer scheppen, met respect met elkaar omgaan, elkaar kunnen aanspreken en vertrouwen.

2.2.3. Formele participatie

Bijna alle secundaire scholen en veel basisscholen hebben een leerlingenraad. Sommige hebben daarnaast een kinderparlement, een forum, werkgroepen, klankbordgroepen, praatrondes...

Ze communiceren door middel van verslagen, een website, prikbord, muurkrant, schoolkrant, enquête, vergadering, ideeënbus, radio... Ze hebben een voorzitter, secretaris, klasvertegenwoordiger. Er zijn begeleiders (leraar, opvoeder...), groene leerkrachten, vertrouwensleerkrachten, vertrouwensleerlingen, stewards ...

2.2.4. Leerlingenparticipatie ondersteunen

De school moet voldoende deskundige ondersteuning bieden bij het opzetten en onderhouden van deze structuren en functies. In sommige scholen worden bijvoorbeeld de klastitularissen of leraren Nederlands of levensbeschouwelijke vakken opgeleid om

de leerlingen te leren op een verantwoorde wijze hun vertegenwoordigers te kiezen. Zij helpen de leerlingen in de les de thema's voor de leerlingenraad voor te bereiden.

Leerlingen hechten bijvoorbeeld niet alleen belang aan sport, ontspanning, culturele en ludieke activiteiten, de inrichting van de speelplaats en ontspanningsruimte, schone toiletten, uitstappen, maaltijden, drank en versnaperingen enz. maar ook aan hun examen- en lessenrooster, de spreiding van huiswerk en toetsen, wijzigingen aan het schoolreglement e.d. Ook in de les kunnen leerlingen meer verantwoordelijkheid nemen dan we denken. Ze kunnen zelf thema's en werkvormen kiezen, in onderling overleg projecten uitwerken, mee regels en afspraken maken. Dat moet hun betrokkenheid, welbevinden en rendement verhogen. De leerlingenraad is een platform waar daarover kan gediscussieerd worden.

Natuurlijk moeten niet alle wensen van leerlingen zomaar ingewilligd worden. Maar laat de school uitleggen waarom iets (nog) niet kan. Leerlingen aanvaarden dat. Het is ook zeer belangrijk dat het overleg tot snelle en concrete resultaten leidt. Anders haken de leerlingen af.

Formele leerlingenparticipatie is levend onderricht in democratische waarden, begrippen en methodes.

2.2.5. Vlaamse Scholierenkoepel

De Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) is de vereniging van leerlingenraden van het secundair onderwijs. Het is een organisatie van en voor scholieren. Aan de ene kant wil VSK leerlingenraden ondersteunen en hen helpen hun werking te versterken. Dat doet hij op verschillende manieren. Ten eerste organiseert VSK zes keer per schooljaar regionale bijeenkomsten voor leerlingenraden. Daar wordt tijd gemaakt om ideeën en ervaringen uit te wisselen, om via vorming tips en informatie te vergaren en van gedachten te wisselen over thema's die voor leerlingen van belang zijn op school. Ten tweede biedt VSK vormingen aan op maat van leerlingenraden en organiseert hij bij het begin van elk schooljaar startdagen voor leerlingenraden. Ten slotte heeft VSK enkele publicaties (een tijdschrift, een handboek en een nieuwsbrief) en ook een website met tips, ideeën en informatie speciaal voor leerlingenraden.

Aan de andere kant is VSK officieel erkend als spreekbuis voor de scholieren. VSK wil daarom de stem van scholieren ook buiten de schoolmuren laten weerklinken bij mensen die dagelijks met onderwijs begaan en bezig zijn. Zo hoopt VSK dat beleidsmensen, zoals de Vlaamse minister van Onderwijs, ook in gesprek gaan met leerlingen en rekening houden met hun vragen en bekommernissen.

Scholieren en leerkrachten die leerlingenraden begeleiden kunnen lid worden van VSK. Ze ontvangen dan alle informatie over het aanbod en de activiteiten. Lid worden is gratis en kan via www.vsknet.be.

Info:

Nationaal secretariaat Vlaamse Scholierenkoepel vzw, Paleizenstraat 90, 1030 Brussel

Tel.: 02 215 32 29

Fax: 02 215 41 78

e-mail: info@vsknet.be

web: www.vsknet.be

2.2.6. Leerlingen en de schoolraad

Wij wijzen erop dat door het participatiedecreet de leerlingen in het gesubsidieerd secundair onderwijs vanaf 1 april 2004 volwaardig lid worden van de schoolraad, ook in het buitengewoon onderwijs, zij het daar onder bepaalde voorwaarden. Als voortrekker van medebeheer en participatie kan het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap niet achterblijven. Het Bijzonder decreet bepaalt dat in het secundair onderwijs de leerlingen bij de werking van de schoolraad betrokken kunnen worden.

De schoolraad kan bijvoorbeeld aan de leerlingenraad vragen welke thema's de leerlingen behandeld willen zien; hij kan deze thema's dan vooraan op de agenda plaatsen en vertegenwoordigers van de leerlingenraad uitnodigen om er mee over te vergaderen.

De schoolraad kan natuurlijk ook aan de leerlingen vragen wat ze denken over sommige thema's die de schoolraad gaat behandelen.

Leerlingen kunnen ook min of meer permanent worden opgenomen in de schoolraad als deskundige, maar zonder stemrecht.

De school moet natuurlijk zorgen voor begrijpelijke achtergrondinformatie. De schoolraad kan ook een schriftelijke enquête bij de leerlingen voeren. Ofwel kan een delegatie van de schoolraad de leerlingenraad bezoeken en zijn advies vragen. De directeur kan ten slotte op verzoek van de schoolraad een open forum van alle leerlingen samenroepen en daar voorstellen bespreken.

2.3 Schoolraad en ouderparticipatie

2.3.1. Wat zegt de decreetgever?

Het participatiedecreet bepaalt dat in elke school een ouderraad kan worden opgericht. De oprichting ervan is verplicht wanneer ten minste tien procent van de ouders erom vraagt, voor zover dit percentage ten minste drie ouders betreft. De leden van de ouderraad worden verkozen door en uit de ouders. Iedere ouder kan zich verkiesbaar stellen en kan één stem uitbrengen. De stemming is geheim. De ouderraad kan op verzoek en ten behoeve van de schoolraad advies uitbrengen. Hij kan een advies op eigen initiatief uitbrengen, voorzover het buiten de bevoegdheid van de schoolraad valt en enkel betrekking heeft op ouders. De ouderraad is verplicht tot informatie en communicatie over zijn activiteiten en standpunten bij alle ouders. Als de ouderraad ten behoeve van zijn werking informatie of inzage in een document wenst, spreekt de ouderraad daartoe de oudervertegenwoordiging in de schoolraad aan.

De inrichtende macht verstrekt de ouderraad de nodige infrastructurele ondersteuning. De ouderraad wordt om de vier jaar opnieuw samengesteld. De ouders in de ouderraad beëindigen van rechtswege hun mandaat wanneer hun kinderen de school verlaten hebben; in bijzondere gevallen maar ook voor de algemeenheid kan de ouderraad van dit principe afwijken.

2.3.2. Ouders op school

Het gemeenschappelijke doel dat ouders en school hebben is: kinderen laten ontwikkelen en opgroeien tot gelukkige, zelfstandige personen. Er wordt wel eens gezegd dat ouders opvoeden en dat de school onderwijst. Waar vroeger deze twee werelden vaak gescheiden bleven heerst vandaag toch de opvatting dat men de ouders en de school naar elkaar toe moet halen, in het belang van het kind. Er is namelijk gebleken dat hoe beter deze twee partners van het opgroeiende kind elkaars verwachtingen en aanpak kennen, hoe meer het kind zich ook op school 'thuis' voelt... wat dan weer resulteert in een betere ontwikkeling.

2.3.3. Informele participatie

Ouders kunnen op veel verschillende manieren op school aanwezig zijn. Niet iedereen zal dat even intensief willen of kunnen doen, maar er is voor elk wat wils.

Ouders kunnen *luisteren*: de school houdt oudercontact, informeert via een nieuwsbrief, berichtjes, de agenda of heen-en-weerschriftjes, houdt infoavonden over zorgbeleid of over de algemene schoolwerking.

Ouders kunnen dingen *doen*: ze nemen deel aan schoolactiviteiten (schoolfeest, kerstmarkt, werkdagen enz.) of ze helpen actief bij de organisatie en uitvoering (moeders aan de kassa en vaders aan de tap enz.)

Ouders kunnen ook *op pedagogisch vlak participeren*: denk maar aan de leesmoeders, de zwemvaders, de begeleiders bij buitenschoolse uitstapjes, ouders die komen vertellen over hun specialiteit in de klas enz..

Ouders *denken mee* met de school: ze kunnen werkgroepen organiseren rond bepaalde thema's (verkeer op en rond de school, milieuzorg op school, communicatie naar buiten toe, onderhoud van gebouwen en tuin enz.).

Al deze vormen van participatie noemen we informele participatie: ze wordt georganiseerd op basis van vrijwilligheid, er worden geen structuren opgelegd. Meestal worden dergelijke activiteiten besproken en georganiseerd via een oudervereniging (oudercomité, vriendenkring e.d.), maar dit is geen noodzakelijke voorwaarde. Deze ouderwerking kan ook door de school zelf worden opgezet.

2.3.4. Formele participatie

We spreken van formele participatie als ouders een mandaat opnemen in de structuren die in het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap bestaan. Ouders kunnen formeel participeren in de schoolraad, de raad van bestuur en de algemene vergadering van de scholengroep en in de Raad van het GO!.

2.3.5. Ouders in de schoolraad

In de schoolraad zijn drie zitjes voorbehouden voor ouders. Zij worden door de ouders verkozen. Alle ouders met een kind op de school kunnen zich verkiesbaar stellen en kunnen een mandaat in de schoolraad opnemen, behoudens enkele onverenigbaarheden die zijn opgesomd in het Bijzonder decreet betreffende het gemeenschapsonderwijs.

Ouders die in de schoolraad zetelen zijn wettelijk niet verplicht om ook deel uit te maken van de ouderraad of oudervereniging. Toch wordt dit als de meest ideale situatie beschouwd, omdat die ouders in dat geval *namens alle of zoveel mogelijk ouders* bij de schoolraad en bij zoveel mogelijk aspecten van de schoolwerking betrokken zijn. Deze visie wordt ook weerspiegeld in het kiesreglement voor de schoolraden. Dit reglement vermeldt uitdrukkelijk dat alle kiesgerechtigden ruim op tijd de oproep tot kandidaatstelling moeten krijgen en dat bij de vorming van het kiesbureau bij voorkeur leden van de door de 'inrichtende macht' erkende oudervereniging van de school moeten worden gekozen.

Het wordt dan ook aanbevolen dat de schoolraad de nodige initiatieven ontwikkelt om

- de bestaande erkende oudervereniging te informeren en te ondersteunen;
- als er nog geen erkende oudervereniging bestaat, de oprichting ervan te bevorderen;
- als er geen oudervereniging is, op andere manieren alle ouders ruim te informeren en te raadplegen over de aangelegenheden die in de schoolraad aan de orde zijn.

2.3.6. Steun vanuit GO! ouders

Inzake participatie is voor GO! ouders een specifieke rol weggelegd. GO! ouders biedt dienstverlening aan de individuele ouder of aan ouderraden, ouderverenigingen en oudercomités maar staat ook alle ouders die in een schoolraad zetelen met raad en daad bij.

Info: GO! ouders vzw, E. Jacquainlaan 20, 1000 Brussel

GSM 0474 46 61 11

e-mail: ouders@g-o.be

web: www.g-o.be/ouders

2.4 Schoolraad en personeelsparticipatie

In elke school kan een pedagogische raad worden opgericht. De oprichting ervan is verplicht wanneer ten minste tien procent van het personeel erom vraagt. De leden van de pedagogische raad worden verkozen door en uit het personeel. De pedagogische raad wordt om de vier jaar opnieuw samengesteld.

De leden van de pedagogische raad die informatie over of inzage in een document wensen, kunnen daartoe de vertegenwoordigers van het personeel in de schoolraad aanspreken. De pedagogische raad heeft een informatie- en communicatieplicht tegenover al het personeel. Het is belangrijk dat de vertegenwoordigers van het personeel in de schoolraad voor alle advies en overleg in de schoolraad hun achterban raadplegen.

Inzake personeelsparticipatie zijn de schoolraad en de pedagogische raad de fora voor het pedagogisch en organisatorisch schoolbeleid.

Daarnaast bestaat het basiscomité voor de school waarin met de vakbonden wordt onderhandeld over materies waarvoor de schooldirecteur bevoegd is. In het basiscomité focust men eerder op de effecten die bepaalde beslissingen voor het personeel kunnen hebben.

De schooldirecteur of zijn plaatsvervanger zit het basiscomité voor. Hij wijst voor elke vergadering de afgevaardigden van de overheid aan, afhankelijk van de dagorde van de vergadering. De vakorganisaties stellen hun afvaardiging vrij samen. Aan beide afvaardigingen kunnen technici worden toegevoegd. Er moet niet onderhandeld worden over beslissingen die voortvloeien uit de toepassing van de algemene reglementering op individuele gevallen.

De syndicale onderhandelingen zijn substantiële vormvereisten. Maatregelen die worden genomen zonder dat aan deze vormvereisten is voldaan, kunnen vernietigd worden.

De schoolraad moet overleg plegen of advies uitbrengen vooraleer overheid en vakbonden via de syndicale onderhandelingen eventuele verbintenissen aangaan.

Het volgende traject is aangewezen:

- principebeslissing door het bevoegde bestuursorgaan;
- advies door of overleg in schoolraad, oudercomité, leerlingenraad...;
- syndicale onderhandelingen;
- eindbeslissing door het bevoegde bestuursorgaan.

Hoofdstuk 3

De schoolraad en zijn bevoegdheden

3.1 Advies aan de directeur

3.1.1. De algemene organisatie van de school

In deze context kan in het **basisonderwijs** onder meer het volgende aan bod komen.

- Welk type van school willen we zijn? Een traditionele school of een methodeschool?
- Hoe wordt de schooltijd praktisch ingedeeld (begin en einde van de lessen, pauzes...)?
- Hoe ziet de schoolkalender eruit? (oudercontact, schoolfeest, rapporten, evaluatieperiodes, vakantiedagen, kindvrije studiedagen, grootouder- en ouderfeest...)
- Hoe worden de ouderraad, de pedagogische raad en de leerlingenraad bij de werking van de schoolraad betrokken? Hoe kan de werking van deze raden geoptimaliseerd worden?
- Welke afspraken worden gemaakt met het centrum voor leerlingenbegeleiding?
- Welke diensten biedt de school aan en hoe worden die georganiseerd? (huiswerkbegeleiding, warme maaltijden, bijkomende leer- en doeactiviteiten...)
- Op welke wijze worden vrijwilligers bij de school betrokken?
- Welk inschrijvingsbeleid voert de school?

In deze context kan in het **secundair onderwijs** onder meer het volgende aan bod komen.

- Welk type van school willen we zijn? Een traditionele school of een methodeschool?
- Hoe wordt de schooltijd praktisch ingedeeld? (begin en einde van de lessen, pauzes, verloop van de schoolweek, enz.)
- Hoe ziet de schoolkalender eruit? (oudercontact, schoolfeest, rapporten, evaluatieperiodes, vakantiedagen, leerlingvrije studiedag, enz.)
- Welke infoavonden organiseren we? (schoolreglement/centrumreglement, werking en beleid van de school, evaluatiebeleid, maximumfactuur, geïntegreerde werkperiode, stages van de leerlingen, enz.)
- Hoe betrekken we de ouderraad, de pedagogische raad, de centrumraad binnen het deeltijds beroepssecundair onderwijs en de leerlingenraad bij de werking van de schoolraad? Hoe kunnen we de werking van deze raden optimaliseren?
- Welke afspraken maken we met het centrum voor leerlingenbegeleiding?
- Welke diensten biedt de school aan en hoe worden die georganiseerd (huiswerkbegeleiding, warme maaltijden, bijkomende leer- en doeactiviteiten, inhaallessen, remediëring van de leerlingen, enz.)?
- Op welke wijze worden vrijwilligers bij de school betrokken?
- Welk inschrijvingsbeleid voert de school?

3.1.2. De werving van leerlingen of cursisten

In deze context kan onder meer het volgende aan bod komen.

- Welke rekruteringsacties onderneemt de school (mailings, openklasdagen, promotie in de media, huisbezoeken)?
- Passen de rekruteringsacties van de school in een bepaald plan?

3.1.3. De organisatie van extramuros en parascolaire activiteiten

Leeractiviteiten waar leerlingen meer doen dan alleen (aandachtig) luisteren naar een leraar zijn effectiever. Ook leersituaties die dicht bij het reële, het alledaagse maatschappelijk gebeuren staan bevorderen het duurzaam leren. Dat zijn geen nieuwe vaststellingen, maar dat de traditionele lespraktijk ondanks dat toch de norm blijft, is het gevolg van de organisatie van het onderwijs en het gebrek aan tijd en middelen.

Het vergt immers een weloverwogen en vaak arbeidsintensieve aanpak om onderwijs buiten de school – dit zijn “extramuros activiteiten” - doelmatig in te passen in het leerproces. Eerst en vooral moet het vaststaan dat de activiteit een onderwijzende of opvoedende meerwaarde heeft, m.a.w. de activiteit moet tegemoetkomen aan leerdoelen van één of een aantal leervakken en beantwoorden aan de mogelijkheden van de leerlingen. Specifieke leerinhouden van één of meer vakken kunnen hier nadrukkelijk aan bod komen, maar ook de relaties tussen leervakken kunnen in een alledaagse situatie verduidelijkt worden. Dat geeft een meerwaarde. Zo draagt de activiteit bij tot vakoverschrijdend leren en benadrukt ze de sociale dimensie ervan.

Principieel organiseert men extramuros activiteiten voor alle leerlingen van de doelgroep. In het schoolreglement staat welk beleid de school terzake voert. Omdat de activiteiten ingebed zijn in het curriculum, stellen we verplichte deelname voorop. Zeker als de activiteit gedeeltelijk op school plaatsvindt. Maar vaak is dit niet zo, b.v. bij meerdaagse of buitenlandse activiteiten. Leerlingen die dan niet deelnemen, krijgen een alternatieve opdracht, om op een pedagogisch verantwoorde wijze dezelfde doelstellingen te kunnen nastreven als met de extramuros activiteit.

Voor de concrete aanpak kunnen leraren inspiratie vinden in de leerplannen en de aanbevelingen rond voor vakoverschrijdend werken. Er zijn ook diverse goede praktijkvoorbeelden beschikbaar bij de nascholing. Hoewel een leraar persoonlijk initiatieven kan nemen om de doelstellingen binnen zijn vakgebied waar te maken, blijft overleg aangewezen als men de doeltreffendheid van de activiteit wil verhogen. Het kan ook nuttig zijn om de activiteit op te nemen in de planning van de schoolkalender. Vooral als de activiteit belangrijke inspanningen van alle betrokkenen vergt of ingrijpt in de schoolse organisatie, is het noodzakelijk om van bij het begin van het schooljaar goed te communiceren met leerlingen, ouders en collega's. Een sterkere betrokkenheid van diverse participanten bij de praktische uitwerking van de activiteit werkt op diverse vlakken bevorderend: transparantie van de budgettaire aspecten, anticipatie op juridische aspecten, verbondenheid van de verschillende onderwijspartners en meer inzicht in het onderzoekend, reflecterend en evaluerend vermogen.

Extramuros activiteiten kunnen integraal steunen op een extern aanbod. Bedrijfsbezoeken, rondleidingen met externe gidsen of met vaste scenario's ontwikkelde werkwinkels zijn te beschouwen als gesloten delen van een globaal leerproces. Hier volstaat een minimale en sobere begeleiding door leraren. Naarmate leraren en leerlingen een actievere rol spelen in de activiteit, zal ook de begeleiding nadrukkelijker zijn. Het schoolbeleid bepaalt volgens eigen criteria de omvang van die begeleiding en kan daarbij een beroep doen op externen en ouders. Leerlingen kunnen zelfs autonoom aan de slag, individueel of in groep, bij veldwerk, b.v. tijdens een meerdaagse geïntegreerde werkperiode. Het is dan wel noodzakelijk om vooraf goede afspraken te maken en doelmatige evaluatiecriteria op te stellen. Indien de activiteit een

onderdeel is van een internationale uitwisseling of project, moet men zich bovendien houden aan al dan niet contractueel afgesproken regels.

Deze overwegingen tonen aan dat het de moeite blijft lonen om extramuros activiteiten te organiseren en dat een goede visie, een gestructureerde planning en een open participatief schoolbeleid ondersteunend werken. Hierin ligt een uitgelezen kans voor alle leden van de schoolraden. Hun reflecties kunnen objectieve gegevens leveren voor de kwaliteitszorg van de school. Zij kunnen de realiteitszin en het eigentijds karakter van de school als lerende organisatie bij de buitenwereld kenbaar maken, maar vooral zich sterker betrokken voelen bij het werken aan welbevinden en leerwinst bij jongeren.

3.1.4. Het schoolbudget

In deze context kan onder meer het volgende aan bod komen

- Hoe worden de financiële middelen gebruikt die de school van de scholengroep ontvangt?
- Welke 'gelden van derden' kunnen worden verkregen (eetfestijnen, tombola, externe subsidie, verdeling van drank en versnaperingen)?
- Wat met de opbrengsten uit de eventuele verkoop van leerlingenwerken in het beroeps- en technisch secundair onderwijs?
- Welke bijkomende middelen worden nog van de ouders gevraagd? In het BaO geeft de schoolraad advies over de bijdragen die scholen kunnen vragen aan de ouders. Hierbij dient men rekening te houden met het verplicht gratis ter beschikking stellen van de materialen die nodig zijn om ontwikkelingsdoelen na te streven en eindtermen te bereiken en de afgesproken bedragen voor de scherpe en de minder scherpe maximumfactuur. Op het principe van de scherpe maximumfactuur is slechts één uitzondering mogelijk, namelijk: kledij die de school verplicht oplegt aan de ouders (bv. gymkledij) kan uit het bedrag van de scherpe maximumfactuur gehaald worden. De schoolraad adviseert hierover.

3.1.5. Het schoolwerkplan

Het schoolwerkplan is een gecoördineerd plan om de school permanent te vernieuwen en te verbeteren. De visie van de school gaat uit van het Pedagogisch Project van het GO!. Elke school kan zelf beslissen welke doelstellingen van het Pedagogisch Project van het GO! zij via het schoolwerkplan in het bijzonder wil beklemtonen. Zij doet dit in samenspraak met ouders, leerlingen en personeel. Het schoolwerkplan geeft ook aan op welke manier de brede sociaaleconomische en -culturele omgeving bij de school wordt betrokken.

De schoolraad brengt advies uit aan de directeur. Dat zorgt automatisch voor een grotere betrokkenheid bij het schoolgebeuren.

Het schoolwerkplan moet duidelijke, controleerbare doelstellingen formuleren. In plaats van alles tegelijk te willen doen, is het aangewezen een beperkt aantal zorgvuldig gekozen thema's grondig aan te pakken. Over de jaren zal dus nu eens het ene thema, dan weer het andere meer aandacht krijgen. Toch is het essentieel dat elk deelaspect, elk thema en elk initiatief wordt besproken, voorbereid en uitgevoerd als onderdeel van het grote geheel en in samenhang met andere maatregelen.

Het schoolwerkplan is dus ook een samenhangend geheel van documenten dat dienst doet als praktische gids voor de dagelijkse activiteiten in de school en voor de planning op langere termijn. Sommige documenten zijn uitgesproken zakelijk en beschrijvend, bijvoorbeeld: de functiebeschrijvingen, het schoolreglement, het personeelsreglement, het preventieplan tegen pesten op school en de lessenroosters. Andere, zoals de missiebepaling, de algemene en strategische doelstellingen, de nascholingsplannen, geven eerder de gewenste situatie aan. Sommige van deze documenten zijn reglementair verplicht. Andere groeien vanuit de eigen behoeften. Samen vormen zij een dynamisch, coherent en geordend geheel: het schoolwerkplan.

Bij een schooldoorlichting neemt de onderwijsinspectie kennis van het schoolwerkplan zonder de inhoud ervan te beoordelen. Een schoolwerkplan kan essentiële elementen aanreiken bij de controle van de onderwijskwaliteit. Anderzijds wordt een schooldoorlichting ook het best besproken in de schoolraad.

De Pedagogische Begeleidingsdienst en het Centrum voor Nascholing bieden ondersteuning bij het opstellen en ontwikkelen van het schoolwerkplan.

3.1 Advies aan de raad van bestuur en de algemeen directeur

3.1.1. De toewijzing van het mandaat van directeur

Het Bijzonder decreet betreffende het gemeenschapsonderwijs geeft de schoolraad een adviesbevoegdheid inzake de toewijzing van het 'mandaat' van directeur. Uit de samenlezing van een aantal teksten kan worden opgemaakt dat het de bedoeling was om voor elke aanwijzing in een betrekking (tijdelijke aanstelling, waarnemende aanstelling, vaste benoeming) van directeur de schoolraad te laten adviseren.

Een advies van de schoolraad is in die context dan ook aan te bevelen.

Dit advies heeft betrekking op de keuze van de directeur zelf. Over de criteria voor de aanwijzing van de directeur wordt onderhandeld in het tussencomité voor de scholengroep.

Bij een waarnemende aanstelling of een toelating tot de proeftijd in het ambt van directeur bezorgt de schoolraad zijn advies aan de algemeen directeur, die het advies bespreekt in zijn college van directeurs. Het college van directeurs doet vervolgens een voordracht aan de raad van bestuur van de scholengroep.

Vaak wordt een commissie opgericht die de kandidaten screent. De raad van bestuur kan eventueel beslissen dat de schoolraad over gegevens van de screening kan beschikken om zijn advies uit te brengen. Het is zeker niet aangewezen dat de schoolraad zelf tot een bijkomende screening overgaat.

De adviezen kunnen soms van elkaar afwijken. De eindbeslissing ligt in elk geval bij de raad van bestuur.

Over de vaste benoeming van de directeur na twaalf maanden proeftijd adviseert de algemeen directeur. De schoolraad geeft hierover geen advies.

3.1.2. De programmatie van het studieaanbod

In deze context kan in het **basisonderwijs** onder meer het volgende aan bod komen.

- Beantwoorden de vestigingsplaatsen aan de noden van onze school en van onze leerlingen?
- Moet eventueel kleuter- of lager onderwijs worden ingericht (indien dit nog niet het geval is)?
- Moet traditioneel of methode-onderwijs worden ingericht?
- Moeten er kinderdagverblijven worden opgericht?

In deze context kan in het **secundair onderwijs** onder meer het volgende aan bod komen.

- Komt de geplande programmatie tegemoet aan een rationele spreiding van het studieaanbod in de scholengemeenschap?
- Past de programmatie in het profiel van de school in een grotere herstructurering of herprofilering van de school of scholengemeenschap?
- Is de programmatie organiseerbaar, beschikt de school over voldoende uren uit het pakket uren-leraar?
- Is de procedure voor de programmatie gevolgd (raadplegen van de lokale participanten)? Is de programmatie grondig voorbereid en gemotiveerd?

3.1.3. De schoolinfrastructuur

- Wat wordt er verstaan onder ‘daden van behoud’ en ‘daden van voorlopig beheer van de schoolinfrastructuur’?
- Welke maatregelen heeft de school hieromtrent al genomen? Waar liggen de prioriteiten?
- Wat wordt er verstaan onder ‘uitvoering van kleine infrastructuurwerken’?
- Wat doet de school al in het kader van de uitvoering van kleine infrastructuurwerken?

3.1.4. De organisatie van het leerlingenvervoer

In deze context kan onder meer het volgende aan bod komen.

- Hoe kunnen we het leerlingenvervoer optimaliseren?
- Hoe kunnen we leerlingen maximaal laten genieten van het leerlingenvervoer?
- Hoe kunnen we met externen samenwerken?

3.2 Overleg met de directeur

3.2.1. Het vastleggen van de criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket

In deze context kan in het **basisonderwijs** onder meer het volgende aan bod komen.

- Hoe worden de beschikbare lestijden verdeeld? Volgens welke criteria?
- Hoe worden de opdrachten aan de leerkrachten toegewezen? Volgens welke criteria?
- Hoe worden de leerlingen over de verschillende klassen verdeeld? Volgens welke criteria?
- Waaraan wordt bij de splitsing van een klas voorrang gegeven?
- Kiezen we voor een bijzondere leermeester Lichamelijke Opvoeding?
- Hoe vullen we de taak van de zorgcoördinator in?
- Hoe worden de ICT-uren aangewend?
- Hoe worden de lestijden van het gelijkheidsbeleid aangewend?

In deze context kan in het **secundair onderwijs** onder meer het volgende aan bod komen.

- Hoe worden de beschikbare lestijden verdeeld? Volgens welke criteria?
Bijvoorbeeld: worden alle beschikbare lestijden toegewezen of worden uren gespaard voor volgend schooljaar of overgedragen aan een andere school?
- Hoe worden de opdrachten aan de leerkrachten toegewezen? Volgens welke criteria?
- Volgens welke criteria worden klassen samengezet?
- Waaraan wordt bij de splitsing van een klas voorrang gegeven?
- Voor welk soort taken worden coördinatieopdrachten gepland? Welke criteria worden hiervoor gebruikt (taakinvulling, aantal uur vrijgesteld van lesopdracht)?
Bijvoorbeeld: hoe wordt de taak van de zorgcoördinator ingevuld, hoe worden de ICT-uren aangewend?
- Hoe worden de lestijden van het gelijkheidsbeleid aangewend?

3.2.2. De organisatie van de niet-lesgebonden opdrachten

In deze context kan onder meer het volgende aan bod komen.

- Welke opvang wordt buiten de schooluren of schooldagen geboden en hoe wordt die georganiseerd?
- Hoe wordt dit in de BPT-uren (Bijzondere Pedagogische Taken) ingevuld?

3.2.3. Welzijn en veiligheid op de school

In deze context kan onder meer het volgende aan bod komen.

- Welke acties ondernemen we om het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van leerlingen en personeel te bevorderen (rookbeleid, HACCP, verkeersveiligheid)?
- Op welke wijze wordt het preventiebeleid georganiseerd?

3.2.4. Schoolreglement (centrumreglement DBSO)

De overheidsreglementering bepaalt dat een schoolbestuur een schoolreglement opstelt dat de relaties tussen het schoolbestuur, de ouders en de leerlingen regelt. Nog voor een eerste inschrijving worden de ouders over het schoolreglement geïnformeerd. De leerling wordt ingeschreven nadat de ouders met het reglement hebben ingestemd.

Het schoolreglement bepaalt de wederzijdse rechten en plichten van leerlingen, ouders en schoolbestuur. Het bevat de leefwetten die binnen de school gelden. Welke 'dresscode' heeft de school? Wat gebeurt er als een leerling te laat komt? Welke kosten worden er aangerekend? Wat mag en wat mag niet? Hoe straft de school en hoe kunnen ouders reageren als ze niet akkoord gaan? Het schoolreglement beschrijft vaak onder meer de studie- en leerlingenbegeleiding en het evaluatiesysteem. Daarnaast is het samen met het rapport en de schoolagenda een belangrijk informatiekanaal tussen school en ouders.

De directeur stelt het schoolreglement op in overleg met de schoolraad en legt het ter bekrachtiging voor aan de raad van bestuur van de scholengroep. De centrale diensten van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap hebben ter ondersteuning van de scholen en geheel vrijblijvend en voor verschillende onderwijsniveaus een model van schoolreglement uitgewerkt. Deze modellen zijn te raadplegen op de portaalsite.

Het is wenselijk dat het erkend oudercomité, ouderraad en/of -vereniging en de pedagogische raad bij het opstellen van het schoolreglement worden betrokken.

Volgens het Bijzonder decreet betreffende het gemeenschapsonderwijs kunnen in het secundair onderwijs de leerlingen bij de werking van de schoolraad betrokken worden. Het is dus logisch dat hun advies in deze materie ook wordt gevraagd, bijvoorbeeld via de leerlingenraad. Op die manier kan de school zich beter inleven in de noden van iedereen, omdat iedereen een bepaalde problematiek, bijvoorbeeld het huiswerk- en toetsenbeleid, vanuit zijn eigen deskundigheid kan benaderen. Zo kunnen we betere regels en dus een beter schoolklimaat maken.

Hoofdstuk 4

Verklarende lijst van begrippen en afkortingen

4.1 Verklarende begrippenlijst

Algemeen directeur	Hij bestuurt samen met een algemene vergadering, een college van directeurs en een raad van bestuur de scholengroep.
Bijzonder decreet	Het Bijzonder decreet betreffende het gemeenschapsonderwijs van 14 juli 1998.
College van directeurs van een scholengroep	Dit orgaan bestuurt samen met een raad van bestuur, een algemene vergadering en een algemeen directeur de scholengroep. Het college van directeurs bestaat uit alle directeurs van de scholen die tot de scholengroep behoren en de directeur van het centrum voor leerlingenbegeleiding dat tot de scholengroep behoort.
Basiscomité	Het comité waarin een delegatie van een bepaalde overheid (directeur of algemeen directeur,...) onderhandelt of overlegt met een delegatie van de representatieve vakorganisaties over personeelsmateries waarover die overheid bevoegd is te beslissen of te adviseren. Dit gebeurt met toepassing van wat men "het syndicaal statuut" noemt (de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel en het koninklijk besluit van 28 september 1984 tot uitvoering van die wet).
Algemene vergadering van een scholengroep	Dit orgaan bestuurt samen met een raad van bestuur, een college van directeurs en een algemeen directeur de scholengroep. De algemene vergadering wordt gevormd door twee afgevaardigden van elke schoolraad die onder de scholengroep ressorteert en de voorzitter van de raad van bestuur, die de algemene vergadering voorziet.
Directeur	Hij bestuurt de school en wordt daarin bijgestaan door een adviserende schoolraad.
Geledingsraden	Verzamelnaam voor de raden die een specifieke doelgroep (geleding) vertegenwoordigen (o.a. ouderraad, pedagogische raad, leerlingenraad)
Inrichtende macht	De Raad van het GO! en de scholengroepen die het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap organiseren, binnen de bevoegdheden die door en krachtens het Bijzonder decreet worden toegekend.
Leerling	Deze term omvat hier de minderjarige/meerderjarige leerlingen, cursisten en internen die op een regelmatige manier ingeschreven zijn op school.
Mandaat	Dit is een in de tijd beperkte aanstelling in een directieambt.
Methodeonderwijs	Verzamelnaam voor onderwijs dat vanuit een specifiek uitgangspunt wordt georganiseerd (bv. freinet-, jenaplan-, leefschoon)
Ouderraad	Een schoolgebonden adviesorgaan gekozen door en uit ouders. De samenstelling en de bevoegdheden worden door het participatiedecreet bepaald. Als ten minste 10% van de ouders de oprichting van een ouderraad vraagt, is de school verplicht er een op te richten. De ouderraad brengt advies uit op verzoek van de schoolraad of op eigen initiatief.
Oudercomité / oudervereniging	Ouders van een school die zich op eigen initiatief en/of op initiatief van de school verenigen. Ze werken samen, onder de leiding van een zelfgekozen bestuur, aan de organisatie van schoolgebonden aangelegenheden. Dit kan als feitelijke vereniging of als vzw. De werking en de samenstelling ervan worden in een huishoudelijk reglement bepaald. Er zijn geen wettelijke bepalingen, behalve voor de vzw's die moeten voldoen aan de vzw-wetgeving. Maar wettelijk

	gezien hebben ouderverenigingen/ -comités geen rechten of plichten ten aanzien van de school.
Pedagogisch Project	Het geheel van fundamentele uitgangspunten dat door een inrichtende macht voor een school en haar werking wordt bepaald.
Pedagogische raad	Een door en uit het personeel van een school verkozen adviesorgaan, bevoegd voor pedagogische aangelegenheden.
Raad van bestuur van een scholengroep	Dit orgaan bestuurt samen met een algemene vergadering, een college van directeurs en een algemeen directeur de scholengroep. De raad van bestuur van een scholengroep draagt de juridische aansprakelijkheid voor de bevoegdheden die hem door het Bijzonder decreet worden toegekend. In de raad van bestuur zetelen onder andere zes meerderjarige stemgerechtigde leden, die rechtstreeks verkozen worden door de leden van de schoolraden.
Raad van het GO!	Dit is het bestuursorgaan op het centrale niveau. Samen met de scholengroepen is de Raad van het GO! verantwoordelijk voor het organiseren van het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap.
Scholengroep	Dit is een geografisch samenhangende entiteit waarin onderwijsinstellingen van alle niveaus en een centrum voor leerlingenbegeleiding kunnen vertegenwoordigd zijn en die ten minste basisonderwijs en secundair onderwijs aanbiedt. De scholengroep is, binnen het GO!, het bestuursorgaan op mesoniveau. Een scholengroep wordt bestuurd door een algemene vergadering, een raad van bestuur, een college van directeurs en een algemeen directeur.
Schoolbestuur/school	Elke instelling van het GO! voor kleuteronderwijs, lager onderwijs, basisonderwijs, secundair onderwijs, deeltijds kunstonderwijs en elk centrum voor volwassenenonderwijs, met inbegrip van het aan de school gehecht ingebouwd internaat. De school is, binnen het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, het lokale bestuursniveau. Elke school wordt bestuurd door een directeur, bijgestaan door een adviserende schoolraad.
Schoolreglement	Het document waarin de verhouding tussen inrichtende macht, ouders en leerlingen wordt geregeld en dat ten minste de orde- en tuchtmaatregelen, de examenregeling en de interne beroepsprocedures omvat.
Tussencomité	Het comité opgericht ter uitvoering van het syndicaal statuut, waarin onderhandeld of overlegd wordt over aangelegenheden die de bevoegdheid van één basiscomité overstijgen en gemeenschappelijk zijn voor het gebied van verschillende basiscomités.

4.2 Lijst met veel gebruikte afkortingen

ASO	algemeen secundair onderwijs
AV	algemene vakken
BaO	basisonderwijs
BDGO	Bijzonder decreet betreffende het gemeenschapsonderwijs
BOCO	Brussels Overleg- en Coördinatiecentrum voor Officieel Onderwijs. BOCO steunt het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en het officieel onderwijs in Brussel
BPT	bijzondere pedagogische taken
BSGO	Basisschool van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
BSO	beroepssecundair onderwijs
BTK	bijzonder tijdelijk kader
BuO	buitengewoon onderwijs
CAO	collectieve arbeidsovereenkomst
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding (vroeger PMS-centrum)
Co-RA	Coördinatie RAad van Algemeen Directeurs
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs (vroeger OSP)
DBO	Dienst Beroepsopleiding Onderwijs
DBSO	deeltijds beroepssecundair onderwijs
DIGIKIDS	grootste project in België voor de implementatie van informatie- en communicatietechnologie (ICT) in het onderwijs, een breed samenwerkingsplatform van vooraanstaande bedrijven, de media en de overheid
DKO	deeltijds kunstonderwijs
DVO	Dienst voor Onderwijsontwikkeling van het departement Onderwijs
EVO	Educatieve Vereniging voor Ouderwerking in het Officieel Onderwijs
FAQ	'Frequently Asked Questions', een term uit de informatie- en communicatiewereld waarmee men verwijst naar een lijst met vragen die regelmatig worden gesteld en de antwoorden daarop
FOPEM	Federatie van Onafhankelijke Pluralistische Emancipatorische Methodescholen (freinetscholen, ervaringsgerichte scholen en projectscholen)
FT	voltijdse betrekking (fulltime)
GOK	gelijke onderwijskansen
GWP	geïntegreerde werkperiode
HACCP	'Hazard Analyses Critical Control Points' Dit zijn richtlijnen die opgesteld zijn om voedingsproducten te vrijwaren van allerlei mogelijke besmettingen door ervoor te zorgen dat men op een hygiënisch verantwoorde manier met voedsel omgaat.
HO	hoger onderwijs
HRM	'Human Resources Management', het optimaal inzetten van de menselijke bronnen waarover een instelling beschikt: kennis, ervaring, kunde, inzet, netwerking,

ICT	informatie- en communicatietechnologie
KA	Koninklijk Atheneum
KSO	kunstsecundair onderwijs
KTA	Koninklijk Technisch Atheneum
KV	kunsvakken
MPI	Medisch-Pedagogisch Instituut
MSGO	Middenschool van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
MVD	meesters-, vak- en dienstpersoneel
OSP	onderwijs voor sociale promotie, wordt gegeven in een centrum voor volwassenenonderwijs (CVO)
PBD	Pedagogische Begeleidingsdienst
POC	Permanente Ondersteuningscel
PPGO	Pedagogisch Project van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
PR	'Public Relations'
PT	deeltijdse betrekking (parttime)
PV	praktijkvakken
GO! ouders	Koepelorganisatie voor ouders en ouderverenigingen van het GO!
SO	secundair onderwijs
SWP	schoolwerkplan
TA	technisch adviseur (vroeger: werkmeester)
TAC	technisch adviseur-coördinator (vroeger: werkplaatsleider)
TADD	tijdelijke aanstelling van doorlopende duur
TBS	terbeschikkingstelling
TC	tussencomité (syndicaal statuut)
TSO	technisch secundair onderwijs
TV	technische vakken
TV en BP	technische vakken en beroepspraktijk
VB	vast benoemd
VSK	Vlaamse Scholierenkoepel